

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Üniversite Öğrencilerinin Göçmenlere Yönelik Tutumları: Kırıkkale Üniversitesi Örneği

Doç. Dr. Hüsametdin ÇETİN, Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Kırıkkale, e-posta:

cetinhusamettin2@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3450-8596>

Dr. Öğr. Üyesi Barış DEMİREL, Kırıkkale Üniversitesi, Delice MYO, Kırıkkale, e-posta:

bdbarisdemirel@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5916-4999>

Öz

Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin göçmenlere yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu mezun olduklarında göçmenlerle (çocuk, engelli, hasta, yaşlı vb.) mesleki çalışmalar yürütebilecek, Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi, Hemşirelik ve Sosyal Hizmet bölümlerinin birinci ve dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmaya Çocuk Gelişimi (62), Hemşirelik (161) ve Sosyal Hizmet (99) bölümlerinden olmak üzere 322 öğrenci katılmıştır. Verilerin toplanması amacıyla araştırmacıların geliştirdiği Sosyo-demografik Bilgi Formu ve Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Veriler, gönüllü katıma göre Google forms aracılığı ile toplanmıştır. Verilerin analizinde sosyal bilimler için istatistiksel analiz paket programı SPSS (22)' den yararlanılmıştır. Araştırmada, katılımcıların % 72,57'sinin göçmenlere yönelik olumsuz tutuma sahip oldukları anlaşılmıştır. Olumsuz tutum en fazla Suriye, sonrasında ise Afgan göçmenlere yöneliktir. Ek olarak kadınların ve bekarların göçmenlere yönelik görece daha olumlu bir tutuma sahip oldukları; lisans eğitimi safhasında göç odaklı ders vb. etkinliklere katılım, göçmen arkadaşın bulunması göçmenlere yönelik olumlu tutumu görece desteklemektedir. Dini ve manevi hassasiyetin var olmasının olumsuz göçmen tutumunu azalttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Göçmenlere Yönelik Tutum, Olumsuz Tutum.

Makale Gönderme Tarihi: 12.08.2023

Makale Kabul Tarihi: 06.10.2023

Önerilen Atf:

Çetin, H. ve Demirel, B. (2023). Üniversite Öğrencilerinin Göçmenlere Yönelik Tutumları: Kırıkkale Üniversitesi Örneği, *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(10): 1314-1328.

**Journal of Social, Humanities and
Administrative Sciences**

2023, 6(10): 1314-1328. DOI:[10.26677/TR1010.2023.1316](https://doi.org/10.26677/TR1010.2023.1316)
ISSN: 2667-422X Dergi web sayfası: www.sobibder.org

RESEARCH PAPER

**University Students' Attitudes Towards Immigrants: The Case of Kırıkkale
University**

Associate Prof. Dr. Hüsamettin ÇETİN, Kırıkkale University, Faculty of Health Sciences, Kırıkkale, e-mail: cetinhusamettin2@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3450-8596>

Assistant Prof. Dr. Barış DEMİREL, Kırıkkale University, Delice Vocational School, Kırıkkale, e-mail: bdbarisdemirel@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5916-4999>

Abstract

This study was conducted to determine the attitudes of university students towards immigrants. The study group of the research consisted of first- and fourth-year students of Kırıkkale University Faculty of Health Sciences, Departments of Child Development, Nursing and Social Work who can carry out professional studies with immigrants (children, disabled, sick, elderly, etc.) when they graduate. A total of 322 students from Child Development (62), Nursing (161) and Social Work (99) departments participated in the study. Socio-demographic Information Form and Negative Attitudes Towards Immigrants Scale were used to collect the data. Data were collected through Google forms according to voluntary participation. SPSS (22), a statistical analysis package program for social sciences, was used to analyze the data. In the study, it was understood that 72.57% of the participants had negative attitudes towards immigrants. Negative attitudes are mostly directed towards Syrian immigrants, followed by Afghan immigrants. In addition, women and singles have a relatively more positive attitude towards immigrants; participation in activities such as migration-oriented courses during undergraduate education and having immigrant friends relatively support the positive attitude towards immigrants. It was concluded that the presence of religious and spiritual sensitivity reduces negative attitudes towards immigrants.

Keywords: Migration, Attitude Towards Immigrants, Negative Attitude.

Received: 12.08.2023

Accepted: 06.10.2023

Suggested Citation:

Çetin, H. and Demirel, B. (2023). University Students' Attitudes Towards Immigrants: The Case of Kırıkkale University, *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 6(10): 1314-1328.

GİRİŞ

Göçler, insanlık tarihinin erken dönemlerinden itibaren yaşanmaya başlanmıştır. Bununla birlikte 1945'lerden, özellikle de 1980'li yılların ortalarından itibaren uluslararası göçün hem önemi hem de hacminde artış görülmektedir. Göç, aynı zamanda küresel değişim üzerinde etkili olan faktörlerden biridir (Castles ve Miller, 2008). Küreselleşme ile birlikte toplumlar arasında hem iletişim teknolojileri aracılığıyla bilgi ve kültür hareketliliği hem de sınırlar arasında hareketlilik yaşanmaktadır (Güldalı Şatroğlu ve Buz, 2021). 2016 yılında Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen Göçmenler ve Mülteciler için New York Deklarasyonu, göçün ulusal boyutunun ötesinde küresel bir politika meselesi haline geldiğini ortaya koymuştur (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2018).

Göç tanımı, birincisi göç edenlerin iradesine göre zorunlu ve gönüllü, ikincisi göç edilen yerde kalma süresine göre kalıcı ve geçici ve üçüncüsü göç edilen yerin konumuna göre iç ve dış göç olarak üç başlık altında toplanabilir (Çatalbaş ve Yazar, 2015). Göç Terimleri Sözlüğü'nde göç; "bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya bir Devlet içinde yer değiştirmesi; süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleri" olarak tanımlanmakta, buna "mültecilerin, yerinden edilmiş kişilerin, ekonomik göçmenlerin, aile birleşimi gibi farklı amaçlarla hareket eden kişilerin göçü" de dahil edilmektedir (Uluslararası Göç Örgütü, 2013: 35-36). Türkiye Cumhuriyeti göçe dair mevzuatında ise göç; "yabancıların, yasal yollarla Türkiye'ye girişini, Türkiye'de kalışını ve Türkiye'den çıkışını ifade eden düzenli göç ile yabancıların yasa dışı yollarla Türkiye'ye girişini, Türkiye'de kalışını, Türkiye'den çıkışını ve Türkiye'de izinsiz çalışmasını ifade eden düzensiz göç olarak tanımlanmaktadır (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, md. 3). Düzensiz göç, bir ülkeye yasadışı giriş yapmak, bir ülkede yasadışı şekilde kalmak veya yasal yollarla girip yasal süresi içerisinde çıkmamak anlamına gelir (<https://www.goc.gov.tr>).

Göç Terimleri Sözlüğü'ne göre, göçmen kavramı ise Birleşmiş Milletler tarafından "sebepleri, gönüllü olup olmaması, göç yolları, düzenli veya düzensiz olması fark etmeksizin yabancı bir ülkede bir yıldan fazla ikamet eden bir birey" olarak tanımlanmaktadır (Uluslararası Göç Örgütü, 2013: 37). Göçmenlerin bir kısmını sığınmacı ve mülteciler oluşturmaktadır. Sığınmacı "mülteci statüsü almaya yönelik başvurusu bulunan fakat bu başvurusu, henüz karara bağlanmamış kişi", mülteci ise uluslararası hukukta vatandaşı olduğu ülke dışında olan ve "ırkı, tabiiyeti, belirli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncesi nedeniyle zulme uğrayacağına haklı sebeplerle korktuğu" için vatandaşı olduğu ülkeye dönemeyen veya dönmek istemeyen kişi olarak tanımlanmaktadır (Efe ve Ulusoy, 2013: 17-19).

Göçmenlere yönelik sağlık ve sosyal hizmetler alanında görev yapan personel arasında doktorlar, sosyal hizmet uzmanları, psikologlar, çocuk gelişimciler, hemşireler vd. yer almaktadır. Bu meslekleri yürüten personelin göçmenlere yönelik olumlu tutumları, mesleki çalışmaların başarısı açısından önemli görülmektedir. Bu nedenle, söz konusu personelin öğrenim gördükleri süreçte göçmenlere yönelik tutumlarının ortaya çıkarılması gerekmektedir. Bu çerçevede çalışmanın amacı sosyal hizmet, çocuk gelişimi ve hemşirelik bölümleri öğrencilerinin göçmenlere yönelik tutumlarını belirlemektir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2020 Yılı Dünya Göç Raporu'na göre, uluslararası göçün dünya nüfus içindeki oranı 1995'de %2,8 (174 milyon), 2000'de %2,9 (192 milyon), 2005'de %3,2 (221 milyon), 2010'da % 3,4 (249 milyon), 2015'de %3,4 (258 milyon) ve 2019'da %3,5 (272 milyon) dir (Uluslararası Göç Örgütü, World Migration Report, 2020). 2017 yılındaki uluslararası 258 milyon göçmenin %10'unu mülteciler ve

sığınmacıların oluşturduğu tahmin edilmektedir (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2018). Küresel ölçekte göçün artış nedeni iktisadi, demografik, sosyolojik, politik, kültürel ve ekolojik faktörlerdeki hızlı değişim sürecidir (Castles ve Miller, 2008).

“Göç veren” ve “göç alan” bir ülke olmakla birlikte Türkiye, son yirmi yıllık süreçte, bir geçiş ülkesi konumuna gelmiştir (İçduygu vd., 2014). 2021 yılında yurt dışından Türkiye’ye göç edenlerin sayısı bir önceki yıla göre %116,9 artarak 739 bin 364 kişi olmuştur. Bu kişilerin 124 bin 269’u Türk vatandaşı, 615 bin 95’i ise yabancı uyrukludur. Yabancı uyrukluların içinde ilk sırayı Irak vatandaşları (%12,1) almıştır. Bu ülkeyi İran (%10,9), Özbekistan (%6,5), Suriye (%6) ve Afganistan (%5,5) izlemiştir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2021).

Suriye’de başlayan iç savaşla birlikte 2011 yılından itibaren Türkiye’ye yönelen kitlesel bir göç söz konusudur. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği’nin ülkelerdeki mülteci nüfusun büyüklüğüne göre yaptığı sıralamada 2011 yılında 59. sırada olan Türkiye, 2015 yılında 1. ülke konumuna gelmiş ve 3 milyondan fazla Suriyeliye kapılarını açmıştır (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2018). Türkiye’de geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin sayısı 2015’de 2.503.549, 2020 yılında 3.641.370 ve 2022’de 3.535.898’dir (<https://www.goc.gov.tr>). Geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin yanı sıra Türkiye “uluslararası koruma statüsü”nde dört yüz bine yaklaşan Afganistan, Irak, İran, Somali ve diğer uyruklu sığınmacıya da ev sahipliği yapmaktadır. Türkiye’de barınmasına ve istihdama katılımına resmi olarak onay verilen uluslararası göçmenlerin sayısı da bir milyon civarındadır (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2018).

Günümüzde insanlar, gelişmiş ülkelere yasal ya da yasa dışı yollarla, daha iyi bir eğitim ve iş imkanlarına sahip olmak, çatışma, terörizm, savaş ve doğal afetlerden kaçmak amacıyla göç etmektedir (Bhugra ve Becker, 2005). Son yıllarda özellikle az gelişmiş ülkelere gelişmiş ülkelere doğru yaşanan göçlerdeki artışlar kültürel, etnik, sosyal uyumsuzluklar ve çatışmalara neden olmaktadır. Bu bağlamda, göçmenlere yönelik düşmanlık duyguları ve nefret suçlarında artış görülmektedir. Özellikle yasa dışı yaşanan göçlerle birlikte hem göçmenler hem de ev sahibi topluluklar farklı baskılarla karşılaşmaktadır (Günay vd., 2019). Türkiye’de sığınmacılar ve mülteciler ekonomik, sağlık, eğitim, psiko-sosyal, sosyal ilişki kurma, uyum vb. sorunlarla karşılaşmaktadır (Buz, 2008). Türkiye’de 2014 yılında gerçekleştirilen kamuoyu araştırmasında; Suriyelilerin Türkiye’de kalmalarının önemli sorunlar yaratacağına inanıldığı; ekonomik anlamda yük olarak algılandıkları, huzuru ve asayiş bozacaklarına dair endişenin gözlenmekte olduğu bulgularına ulaşılmıştır (Erdoğan, 2014). Sosyal uyumun birinci boyutu göçmenler ile yerel nüfusun uyum içinde yaşayabilmesi, ikinci boyutu ise yerel toplumun göçmenlere yönelik olumsuz bakış açılarının değerlendirilmesine yönelik faaliyetleri içerir. Dışlanma, ötekileştirme vb. durumlar, göçmenlerin iyilik halini olumsuz yönde etkilemektedir (Buz ve Dikmen, 2021). Son yirmi yıldır yapılan uluslararası göç araştırmalarında ilgi ve tartışma uyumdan çok dışlanma ihtimali üzerine yoğunlaşmıştır (Baştürk, 2009).

2018-2023 yıllarını kapsayan nitelikte ortaya konulan Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı’nda da, uyumun yaşandığı 6 değişik alanı içeren stratejik öncelikten biri “toplumsal uyum”dur. Toplumsal uyumu içeren stratejik önceliğin üç stratejik amacından birincisi “göçe ve göçmelere ilişkin toplumsal algının ve yabancılara yönelik tutumun toplumsal uyuma katkı sağlayacak şekilde yönetilmesi” dir. Bu amaç doğrultusundaki hedefler ise (1) göçmenlere yönelik toplumsal kabul düzeyinin güçlendirilmesi, (2) göçmenlere yönelik olarak toplumsal kabulü arttırmak için gerekli tedbirlerin alınmasıdır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2020: 21-27).

Ev sahibi topluluğun mültecilere yönelik turum ve davranışları, onların sosyal uyum sürecinin başarılı olma ya da olmama durumunu doğrudan etkilemektedir. Bu tutum ve davranışlar olumlu olduğunda olumlu, tam tersi olduğunda ise olumsuz sonuçlar alınmaktadır. Olumlu

biçimde kurulan ilişkilerin aidiyet ve katılma da pozitif katkı sağlayacağı açıktır (Tekinyer, 2022).

Sığınmacılara yönelik tutumları demografik (yaş, cinsiyet, medeni durum), sosyal (eğitim, sosyal sınıf, göç deneyimi), politik (siyasi görüş, parti bağlılığı, din), ekonomik (gelir, ülke ekonomisi, istihdam durumu) ile coğrafi (yaşanılan yer, şehir büyüklüğü) değişkenler etkilemektedir (Butkus vd., 2016).

YÖNTEM

Bu çalışma nicel araştırma deseninde ve tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Tarama modeli geçmişte veya mevcutta olan bir durumu, herhangi bir şekilde etkilemeden ve değiştirmeden, var olduğu haliyle tasvir etmeyi amaçlayan bir modeldir (Karasar, 1994). Araştırmada “*bireylerin sahip olduğu bazı özellikler göçmenlere yönelik tutumları farklılaştırmakta mıdır?*” sorusuna cevap aranmıştır. Bu gerekçeyle; katılımcıların cinsiyeti, yaşı, gelir algısı vb., birçok değişken açısından göçmenlere yönelik tutumları incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi, Hemşirelik ve Sosyal Hizmet bölümlerinin birinci ve dördüncü sınıflarında öğrenime devam eden öğrenciler oluşturmaktadır. Mezun olmaları halinde göçmenlerle (çocuk, engelli, hasta, yaşlı vb.) daha çok mesleki ilişki geliştireceklerinden dolayı bu bölümler araştırma grubu olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılımın tamamen gönüllülük esasına dayandığı veri toplama sürecine Çocuk Gelişimi (62), Hemşirelik (161) ve Sosyal Hizmet (99) olmak üzere toplam 322 öğrenci katılım göstermiştir.

Araştırmanın gerçekleştirilmesi için Kırıkkale Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kuruluna başvuruda bulunulmuştur. Kurulun 29.03.2023 tarih ve 2023/3 sayılı toplantısında bu araştırmanın yapılması etik açıdan uygun bulunmuştur (Karar No: 2023.03.15). Etik kurul onayının ardından Google formlar üzerinden veri toplama araçları katılımcılarla paylaşılmıştır. Verilerin toplanması 30.03.2023 ve 20.04.2023 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılar tarafından oluşturulan 17 soruluk Sosyo-demografik Bilgi Formu ve Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeği aracılığıyla veriler toplanmıştır.

Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeği; ölçek göçmenlere yönelik olumsuz tutumları ve ön yargıları betimleyici 12 madde ve tek faktörden meydana gelmektedir. Bu tek faktörlü yapı toplam varyansın %43,2’sini açıklamaktadır. Ölçeğin Cronbach Alfa değeri 0.81, iki yarı test güvenilirliği 0.67 ve test tekrar test güvenilirlik katsayısı $r=0.82$ ’dir (Günay vd., 2019). Beşli likert şeklinde oluşturulan ölçekte maddelerde belirtilen düşünceye, bireylerden “tamamen katılmıyorum (1), (2), (3), (4) ve tamamen katılıyorum (5) olmak üzere görüş bildirmeleri istenmektedir. Ölçekten elde edilen puan arttıkça göçmenlere yönelik olumsuz tutumun arttığı şeklinde yorumlanabilir (Günay vd., 2019).

Elde edilen verilerin analizinde sosyal bilimler için istatistiksel analiz paket programı SPSS (22)’den yararlanılmıştır. Yapılan analizlerde elde edilen verilerin normallik dağılımı incelenmiş ve Snekness (-0,191) ve Kurtosis (-0,266) değerlerine ulaşılmıştır. Snekness ve Kurtosis değerlerinin -1,5 ile +1,5 arasında belirlenmesi verilerin normal dağılımını göstermektedir (Tabachnick and Fidell, 2013). Buna göre verilerin normal dağılım gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre de parametrik testlerden t-testi ve yönlü varyans analizi (ANOVA) gerçekleştirilmiştir. 322 katılımcıdan elde edilen verilere ilişkin yapılan güvenilirlik testine göre ise Cronbach’s alpha: 0,799 olarak bulunmuştur. Gerçekleştirilen analizler sonrasında elde edilen bulgulara aşağıda yer verilmektedir.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Elde edilen bulgular aşağıda tablolar halinde sunulmakta olup diğer göçmen tutumu odaklı çalışmalarla yapılan karşılaştırmalar doğrultusunda tartışma kısmına da yer verilmektedir.

Tablo 1. Katılımcıları Tanıtıcı Bilgiler

Değişken		N	%
Cinsiyet	Kadın	283	87,9
	Erkek	39	12,1
Yaş	18-20	138	42,85
	21-24	175	54,35
	25+	9	2,8
Gelir Algısı	Çok Düşük	7	2,2
	Düşük	26	8,1
	Orta	263	81,6
	Yüksek	26	8,1
	Çok Yüksek	0	0
Dini ve Manevi Konularda Hassas Olma	Hassas	244	75,8
	Hassas Değil	18	5,6
	Kararsız	60	18,6
Bölüm	Çocuk Gelişimi	62	19,3
	Hemşirelik	161	50,0
	Sosyal Hizmet	99	30,7
Sınıf Düzeyi	Birinci Sınıf	159	49,4
	Dördüncü Sınıf	163	50,6
Bölümü İsteyerek Tercih Etme Durumu	Evet	261	81,1
	Hayır	61	18,9
Barınma Durumu	Aile Yanında	157	48,8
	Akraba Yanında	7	2,2
	Özel yurt, kyk vb.	128	39,7
	Öğrenci Evinde	30	9,3
Göçmenlerle İlgili Staj, Uygulama vb. Faaliyet	Evet	52	16,1
	Hayır	270	83,9
Göçmenlerle İlgili Gönüllü Çalışmalara Katılım	Evet	29	9,0
	Hayır	293	91,0
Göçmen Arkadaşa Sahip Olma	Evet	72	22,4
	Hayır	250	77,6
Göçmen Arkadaşa Sahip Olma	Evet	72	22,4
	Hayır	250	77,6
Yurt dışına Göç Eden Aile Üyeleri, Akraba Durumu	Evet	124	38,5
	Hayır	198	61,5
Göçmenlere Yönelik Bakış Açısı	Olumlu	94	29,2
	Olumsuz	228	70,8
En Çok Onaylanan Göçmen Grubu	Türki Cumh.	246	76,4
	Afganistan	7	2,2
	Suriye	3	0,9
	İran	3	0,9
	Avrupa	60	18,6
	Hiçbiri	3	0,9
En Az Onaylanan Göçmen Grubu	Türki Cumh.	3	0,9
	Afganistan	39	12,1
	Suriye	257	79,8
	İran	4	1,2
	Avrupa	14	4,3
	Irak	2	0,6
	Diğer	3	0,9
Göçmenlerin Yaşam Koşullarını Değerlendirme	İyi	260	80,7
	Kötü	62	19,3
	Toplam	322	100,0

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılanların % 87,9'unun kadın, % 54,35'inin de 21-24 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Katılımcıların % 81,6'sının gelir algısı orta düzeyde belirlenmiş iken hiçbir katılımcı gelir algısını çok yüksek olarak ifade etmemiştir. % 75,8' i dini ve manevi konularda hassas olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların % 19,3'ü çocuk gelişimi, % 50'si hemşirelik ve % 30,7'si sosyal hizmet bölümü öğrencilerinden oluşmaktadır. Bu öğrencilerden % 49,4'ü birinci sınıf, % 50,6'sı ise dördüncü sınıf öğrencileri iken % 81,1' i de öğrenim gördüğü bölümü

isteyerek tercih etmiştir. % 48,8'i ailesi yanında barınan katılımcıların % 83,9'u göçmenlerle ilgili herhangi bir staj, uygulama içerisinde yer almadığı; % 91'inin göçmenlerle ilgili herhangi bir gönüllü çalışmaya katılmadığı, % 77,6' sının herhangi bir göçmen arkadaşının bulunmadığı ve % 61,5'inin yurtdışına göç eden herhangi bir aile yakını bulunmadığı anlaşılmıştır. Göçmenlere yönelik bakış açılarının % 70,8 oranında olumsuz olduğu, Türkiye'ye göç eden göçmen gruplarından en çok onaylananın % 76,4 ile Türki Cumhuriyetlerden; en az onaylananın ise % 79,8 ile Suriye'den göç edenler olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların % 80,7'sinin de Türkiye'deki göçmenlerin yaşam koşullarının iyi olduğuna dair düşüncelerinin olduğu anlaşılmıştır.

Tablo 2. Göçmenlere Yönelik Tutum Ölçeği Maddeleri ve Ortalama Puanlar

Ölçek Maddesi		Min.	Max.	Ortalama Puan
1	Göçmenlere yerli vatandaşlarla aynı haklar verilmelidir.	1	5	2,00
2	Göçmenlerin kendi ülkelerinden ayrılmaları için geçerli sebepleri yoktur.			2,76
3	Büyük gruplar halindeki göçmenler tehlikelidir.			4,25
4	Göçmenler kendi ülkelerinin sorunlarını Türkiye'ye getiriyorlar.			4,03
5	Göçmenler Türk vergi mükellefleri üzerinde bir yüküdür.			3,90
6	İnsanların Türkiye'ye göç etmesine izin vermek kötü bir fikirdir.			3,53
7	Göçmenler asla kendi ülkesine dönmek istemiyorlar.			4,04
8	Göçmenlerin kültürü(leri) Türk kültürünü zayıflatırlar.			3,87
9	Göçmenler ulusal güvenlik için tehdit oluştururlar.			4,09
10	Göçmenler Türklere kadar akıllı değiller.			2,70
11	Göçmenler vatandaşlarla karşılaştırıldığında ayrıcalıklı muamele görüyorlar.			3,76
12	Türkiye'de çok fazla göçmen yaşamaktadır.			4,61
Toplam		12	60	43,54

Tablo 2' deki veriler incelendiğinde on iki maddeden oluşan Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeğinin her bir maddesinde alınabilecek minimum puan 1, maksimum puan ise 5' tir. Ölçek toplamında ise minimum 12, maksimum puan 60 olabilmektedir. Maddeler özelinde 3-4-7-9 ve 12. maddelerde katılımcıların ortalama puanının 4 puan üzerine çıktığı; göçmenlerin tehlikeli oldukları, sorunlarını Türkiye'ye getirdikleri, kendi ülkelerine dönmek istemedikleri, göçmenlerin ulusal bir güvenlik tehdidi oldukları ve Türkiye'de çok fazla göçmen yaşadığına dair düşüncelerin ön plana çıktığı anlaşılmaktadır. Diğer maddelerde alınan puanların da genel olarak yüksek olduğunu ifade etmek mümkün iken tutum ölçeğinin genel ortalama puanının 43,54 olduğu belirlenmiştir. Tam puanın 60 olabilmesinden hareketle katılımcıların % 72,57 oranında göçmenlere yönelik olumsuz tutuma sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir. Ankaralı ve arkadaşları tarafından yürütülen araştırmada göçmenlere yönelik genel tutumun olumsuz olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Ankaralı vd., 2017). Alici (2021), hemşirelik öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada genel olarak mültecilere yönelik olumsuz tutumun var olduğuna işaret etmektedir. Karapınar Kocağ ve Longhi (2022), Avrupa Sosyal Araştırmasını temel alarak ortaya koydukları Türkiye'de Göçe Karşı Bireysel tutumlar çalışmasında göçmenlere yönelik tutumların olumsuz olduğuna yer vermektedir. Ayrıca Şengül (2022) tarafından yürütülen bir başka çalışmada da sonucun bu araştırmanın bulgusu ile benzerlik gösterdiği ortaya konmaktadır. Genel olarak göçmenlere yönelik olumsuz bir tutumun var olması, Türkiye'deki göçmen sayısının yüksek olması ve toplumsal olarak bir tehdit şeklinde algılandıkları ile ilişkili olarak açıklanabilir.

Tablo 3. Cinsiyete Göre İlişkiziz Örneklem t- testi Analizi

Göçmenlere Yönelik Tutum Ölçeği	Cinsiyet	N	Ortalama	t	p
Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeği	Kadın	283	43,38	-1,314	0,190
	Erkek	39	44,97		

Tablo 3' e göre ilişkisiz örneklem t-testi sonucunda cinsiyete göre göçmenlere yönelik tutum açısından anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir ($p>0.05$). İstatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya konulmasa da ortalama puanlar karşılaştırıldığında erkeklerin ($x: 44,97$) kadınlara kıyasla ($x: 43,38$) daha yüksek puana sahip oldukları görülmektedir. Buna göre erkeklerin göçmenlere yönelik görece daha olumsuz tutuma sahip oldukları ifade edilebilir. Bu bulgu, Akkaş ve Aksakal (2021) tarafından Erzincan ili örneğinde Afgan göçmenler odağında yapılan çalışma ile benzerlik göstermektedir. Yapılan bir diğer çalışmada da kadın öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla göçmenlere yönelik olumlu bir bakış açısına sahip oldukları paylaşılmaktadır (Afyonoğlu ve Buz, 2021). Ankaralı vd., (2017) tarafından Düzce Üniversitesi öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada kadın öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla Suriyeli göçmenlere yönelik daha olumlu bir tutuma sahip oldukları bulunmuştur. Karataş ve Güzel (2020), Rize ilindeki üniversite öğrencilerinin yabancı düşmanlığını inceledikleri çalışmada kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre yabancı düşmanlığının daha az olduğuna yer vermektedirler. Bu çalışmadan elde edilen bulgular ile literatürde yer alan bulguların benzerlik gösterdiği ifade edilebilir. Kadınların daha fazla olumlu bir tutuma sahip olmasının yetiştirilmeleri sürecinde daha şefkatli, destekleyici ve korumacı tavırla yetiştirilmeleri ve sosyal olarak bu şekilde konumlandırılmaları ile ilişkili olarak açıklanabilir.

Tablo 4. Medeni Duruma Göre İlişkisiz Örneklem t- testi Analizi

Göçmenlere	Medeni Durum	N	Ortalama	t	p
Yönelik	Evli	3	50,00	1,577	0,116
Olumsuz	Bekar	319	43,51		
Tutum Ölçeği					

Tablo 4' e göre ilişkisiz örneklem t-testi sonucunda medeni duruma göre göçmenlere yönelik tutum açısından anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir ($p>0.05$). İstatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya konulmasa da ortalama puanlar karşılaştırıldığında evli olanların ($x: 50,00$) bekar olanlara kıyasla ($x: 43,51$) daha yüksek puana sahip oldukları görülmektedir. Buna göre evlilerin göçmenlere yönelik görece daha olumsuz tutuma sahip oldukları ifade edilebilir. Medeni durum kapsamında belirgin bir literatürde öne çıkan bir sonuca rastlanmamakla birlikte evli bireylerin çocuk sahibi olma durumları da göz önünde bulundurulduğunda ebeveyn konumundaki kimselerin çocuklarının Suriyeli veya başka göçmen gruplarından çocuklarla arkadaşlık etmemesi gerektiği yönünde görüş beyan eden ebeveynlerin olduğu çalışmalara ulaşmak mümkündür. Genel kanı çocuklarının, mültecilerle arkadaşlık etmemesi gerektiği yönündedir (İnsani Gelişme Vakfı, 2020; Tayınmak ve Furtuna, 2022).

Tablo 5. Öğrencisi Olunan Bölümü İsteyerek Tercih Etme Durumuna Göre İlişkisiz Örneklem t- testi Analizi

Göçmenlere	Tercih	N	Ortalama	t	p
Yönelik Olumsuz	İsteyerek	261	43,21	-1,888	0,060
Tutum Ölçeği	İstemeyerek	61	45,11		

Tablo 5' e göre ilişkisiz örneklem t-testi sonucunda öğrenci olunan bölümü isteyerek tercih etme durumuna göre göçmenlere yönelik tutum açısından anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir ($p>0.05$). İstatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya konulmasa da ortalama puanlar karşılaştırıldığında bölümünü istemeyerek tercih edenlerin ($x: 45,11$) isteyerek tercih edenlere kıyasla ($x: 43,21$) daha yüksek puana sahip oldukları görülmektedir. Buna göre bölümünü istemeyerek tercih edenlerin göçmenlere yönelik görece daha olumsuz tutuma sahip oldukları ifade edilebilir. Bu durum çocuk gelişimi, hemşirelik ve sosyal hizmet bölümlerinin akademik

etkinlikleri, mesleki müdahale alanlarının önceden araştırılıp bilinmesiyle ilişkili olarak açıklanabilir.

Tablo 6. Sınıf Düzeyine Göre İlişkiz Örneklem t- testi Analizi

Göçmenlere	Sınıf	N	Ortalama	t	p
Yönelik	Birinci Sınıf	159	44,20	1,582	0,115
Olumsuz	Dördüncü Sınıf	163	42,95		
Tutum Ölçeği					

Tablo 6' ya göre ilişkiz örneklem t-testi sonucunda öğrencinin sınıf düzeyine göre göçmenlere yönelik tutum açısından anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir ($p>0.05$). İstatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya konulmasa da ortalama puanlar karşılaştırıldığında birinci sınıf öğrencilerinin ($x: 44,20$) dördüncü sınıf öğrencilerine kıyasla ($x: 42,95$) daha yüksek puana sahip oldukları görülmektedir. Buna göre birinci sınıf öğrencilerinin göçmenlere yönelik görece daha olumsuz tutuma sahip oldukları ifade edilebilir. Bu durum alınan eğitim sürecinde göçmenlere yönelik olumsuz tutumu belli ölçüde azalttığı şeklinde yorumlanabilir. Alici (2021), hemşirelik öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada dördüncü sınıf hemşirelik öğrencilerinin mültecilere yönelik görece daha olumlu tutuma sahip olduklarına yer vermektedir. Ayrıca Suriyelilere yönelik eğitsel etkinliklere katılan öğrencilerin, katılmayan öğrencilere kıyasla daha olumlu bir tutum sergiledikleri yapılan bir başka çalışmada da ortaya konulmuştur (Afyonoğlu ve Buz, 2021). Dolayısıyla araştırmadan elde edilen bulgu ile literatürün genel olarak benzerlik gösterdiği ifade edilebilir.

Tablo 7. Göçmenlerle İlgili Staj, Uygulama vb. Katılım Durumuna Göre İlişkiz Örneklem t- testi Analizi

Göçmenlere	Katılım	N	Ortalama	t	p
Yönelik Olumsuz	Var	52	42,67	-0,999	0,319
Tutum Ölçeği	Yok	279	43,75		

Tablo 7' ye göre ilişkiz örneklem t-testi sonucunda öğrencinin göçmenlerle ilgili staj, uygulama vb., faaliyetlere katılımına göre göçmenlere yönelik tutum açısından anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir ($p>0.05$). İstatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya konulmasa da ortalama puanlar karşılaştırıldığında staj, uygulama faaliyetlerine katılmayan öğrencilerin ($x: 43,75$) staj, uygulama faaliyetlerine katılan öğrencilere kıyasla ($x: 42,67$) daha yüksek puana sahip oldukları görülmektedir. Buna göre staj, uygulama faaliyetlerine katılmayan öğrencilerin göçmenlere yönelik görece daha olumsuz tutuma sahip oldukları ifade edilebilir. Bu durum göçmenlerle ilgili etkinliklerde bulunmanın belli bir oranda olumsuz bakış açısını azalttığı (Alici, 2021; Afyonoğlu ve Buz, 2021) ve eğitim sürecindeki derslerin belli ölçüde etkisinin olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 8. Göçmen Arkadaşa Sahip Olmaya Göre İlişkiz Örneklem t- testi Analizi

Göçmenlere	Göçmen Arkadaş	N	Ortalama	t	p
Yönelik Olumsuz	Var	72	42,47	-1,497	0,135
Tutum Ölçeği	Yok	250	43,90		

Tablo 8' e göre ilişkiz örneklem t-testi sonucunda öğrencinin göçmen bir arkadaşının olmasına göre göçmenlere yönelik tutum açısından anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir ($p>0.05$). İstatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya konulmasa da ortalama puanlar karşılaştırıldığında

göçmen arkadaşı olmayanların (x: 43,90) göçmen arkadaşı olanlara kıyasla (x: 42,47) daha yüksek puana sahip oldukları görülmektedir. Buna göre göçmen arkadaşı olmayanların göçmenlere yönelik görece daha olumsuz tutuma sahip oldukları ifade edilebilir. Bu durum göçmen bir arkadaşına sahip olmanın olumsuz bakış açısını azalttığı şeklinde yorumlanabilir. Yapılan bir araştırmada göçmen birisiyle temas etmiş olmanın göçmenlere yönelik tutumda olumlu etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Ankaralı vd., 2017). Bir başka çalışmada yabancı uyruklu öğrenci ile temas halinde olmanın yabancı düşmanlığını azalttığı bilgisine yer verilirken (Karataş ve Güzel, 2020; Afyonoğlu ve Buz (2021), sosyal hizmet bölümü öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada sığınmacı bir arkadaşına sahip olmanın daha olumlu bir tutuma yol açtığı sonucuna ulaşılmıştır. Buradan hareketle var olan ön yargıların üstesinden gelmek için göçmen ve sığınmacı gruplarla etkileşim halinde olmanın bir farklılaşmaya neden olduğu anlaşılmaktadır. Araştırmadan elde edilen bu bulgu diğer çalışmalarla benzerlik göstermektedir.

Tablo 9. Gelir Algısına Göre Tek Yönlü ANOVA Analizi

	Gelir Algısı	N	Ortalama	F	p
Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeği	Çok Düşük	7	40,14	2,055	0,106
	Düşük	26	46,46		
	Orta	263	43,40		
	Yüksek	26	43,30		
	Çok Yüksek	----	----		
Toplam		322	43,57		

Tablo 9' a göre tek yönlü ANOVA analizi sonucunda öğrencinin gelir algısına göre göçmenlere yönelik tutum açısından anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir ($p>0.05$). İstatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya konulmasa da ortalama puanlar karşılaştırıldığında gelir algısını düşük olarak beyan edenlerin ortalama 46,46 puanla en olumsuz göçmen tutumuna sahip oldukları; gelir algısını çok düşük olarak beyan edenlerin ise ortalama 40,14 puanla gruplar arasında en olumlu bakış açısına sahip olduğu ifade edilebilir. Gelirini çok yüksek olarak beyan eden hiçbir katılımcı olmamakla birlikte gelir algısı orta ve yüksek olarak belirlenenlerde tutum açısından benzerlik daha fazladır. Gelir algısı düşük olanlarda olumsuz tutumun en yüksek olması toplumsal ve ekonomik kaynakların göçmenlerle paylaşıldığına dair kuvvetli bir inancın olmasıyla ilişkilendirilebilir. Buna ek olarak gelir algısı çok düşük olanlarda en olumlu tutumun belirlenmiş olmasında ankete katılım sağlayanların sadece (N: 7)'sinin bu algıya sahip olmasıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Gelir algısı çok düşük olan daha fazla katılımcıyla yapılan çalışmalarda gelir algısı düşük olanlarla benzer bir tutumun ortaya çıkabileceği öngörülmektedir.

Tablo 10. Dini ve Manevi Konularda Hassasiyet Durumuna Göre Tek Yönlü ANOVA Analizi

	Hassasiyet Durumu	N	Ortalama	F	p
Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeği	Hassas	244	43,04	2,919	0,055
	Hassas Değil	18	44,61		
	Kararsız	60	45,41		
Toplam		322	43,57		

Tablo 10' a göre tek yönlü ANOVA analizi sonucunda öğrencinin dini ve manevi konulardaki hassasiyetine göre göçmenlere yönelik tutum açısından anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir ($p>0.05$). İstatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya konulmasa da ortalama puanlar

karşılaştırıldığında dini ve manevi konularda hassas olduklarını belirtenlerin ortalama 43,04 puanla göçmenlere yönelik görece daha olumlu bir tutuma sahip oldukları ifade edilebilir. Yapılan bir çalışmada İlahiyat fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin diğer fakülteler içinde en düşük yabancı düşmanlığına sahip olduğu sonucuna yer verilmektedir (Karataş ve Güzel, 2020). İlahiyat fakültesi öğrencilerinin dini konularda daha hassas hareket ettikleri varsayımı ile dini eğilimlerin göçmen tutumu üzerinde etkisi olduğunu söylemek mümkün olacaktır. Arslantürk (2020)'ün yürüttüğü araştırmada sosyal medyada göçmen karşıtı tutumlar incelenmiştir. Buna göre dini öğelerin ön plana çıkarıldığı sosyal medya hesaplarında göçmenlere dair görece daha olumlu paylaşımlar yapıldığı ve bakış açısının daha olumlu bir görünüm sergilediği sonucuna yer verilmektedir (Arslantürk, 2020). Din; mülteci ve yerli grupları bir üst kimlik altında toplayan bağlayıcı/eşitleyici bir işlev olarak görülebilmektedir (Şafak-Ayvazoğlu vd., 2021). Literatürle benzerlik gösteren bu bulguya ilişkin olarak dini teamüllerin, ümmet anlayışının, zorda kalana yardımda bulunmanın vb., ilkelerin hayata bakış açısını etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 11. Öğrencisi Olunan Bölüme Göre Tek Yönlü ANOVA Analizi

Göçmenlere	Bölüm	N	Ortalama	F	p
Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeği	Çocuk Gelişimi	62	45,44	2,661	0,071
	Hemşirelik	161	43,15		
	Sosyal Hizmet	99	43,10		
Toplam		322	43,57		

Tablo 11' e göre tek yönlü ANOVA analizi sonucunda öğrencisi olunan bölüme göre göçmenlere yönelik tutum açısından anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir ($p>0.05$). İstatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya konulmasa da ortalama puanlar karşılaştırıldığında hemşirelik ve sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin göçmenlere yönelik tutumlarının benzer olduğu; çocuk gelişimi öğrencilerinin ise ortalama 45,44 puanla görece daha olumsuz bir tutuma sahip oldukları ifade edilebilir. Kıriloğlu ve Gencer (2020)' in Göçmen ve Sığınmacılarla Sosyal Hizmet dersinin Suriyeli göçmenlere yönelik tutumlarda bir farklılaşma yaratıp yaratmadığını inceledikleri araştırmada ilgili dersin öğrencilerin tutumlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna yer verilmektedir. Alici (2021)'nin, hemşirelik öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada dördüncü sınıf hemşirelik öğrencilerinin mültecilere yönelik görece daha olumlu tutuma sahip olduklarına yer verilmektedir. Çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin en fazla olumsuz tutuma sahip olmaları ise müfredat kapsamında göç odaklı alınan ders bulunmamasıyla açıklanabilir. Hemşirelik bölümünde "Göç ve Sağlık" dersinin bulunması, Sosyal hizmet bölümünde ise "Göçmen ve Sığınmacılarla Sosyal Hizmet" dersinin yer alması (Kırıkkale Üniversitesi, 2023) olumsuz tutumlar üzerinde görece etkili olmaktadır, şeklinde yorumlanabilir. Bu araştırmadan elde edilen bulgular ile literatürdeki çalışmalardan elde edilen bulgular benzerlik göstermekte ve konuya ilişkin akademik bir eğitime tabi olmanın göçmen tutumlarını olumlu yönde değiştirdiği şeklinde anlaşılabilir.

Tablo 12. Barınma Durumuna Göre Tek Yönlü ANOVA Analizi

Göçmenlere	Barınma	N	Ortalama	F	p
Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeği	Aile Yanı	157	43,33	0,255	0,858
	Akraba Yanı	7	45,43		
	Özel yurt, kyk vb.	128	43,78		
	Öğrenci Evi	30	43,53		
Toplam		322	43,57		

Tablo 12' ye göre tek yönlü ANOVA analizi sonucunda barınma durumuna göre göçmenlere yönelik tutum açısından anlamlı bir farklılık belirlenmemiştir ($p>0.05$). İstatistiksel olarak anlamlı bir fark ortaya konulmasa da ortalama puanlar karşılaştırıldığında akrabaları yanında kalan öğrencilerin ($x: 45,43$) diğer gruplardan farklılaştığı ve göçmenlere yönelik daha olumsuz bir

tutumuna sahip oldukları söylenebilir. Bu durumun akrabaları yanında kalan öğrenciler için kendilerine ve yaşam standartlarına dair olumsuz algılamalarının bir yansıması olabileceği değerlendirilmektedir.

Tablo 13. Göçmen Gruplarına Göre Onay Durumlarının Tek Yönlü ANOVA Analizi

Göçmenlere Yönelik Olumsuz Tutum Ölçeği	Göçmen Grubu	N	Ortalama	F	p	Anlamli Fark Grupları
	Türki Cumhuriyetler	3	43,67			
Afganistan	39	42,36	5,489	0,000	Avrupa ve Afganistan	
Suriye	257	44,42				
İran	4	36,50				
Avrupa	14	35,58			Avrupa ve Suriye	
İrak	2	38,50				
Diğer	3	36,67				
Toplam	322	43,57				

Tablo 13'e göre tek yönlü ANOVA analizi sonucunda göçmen gruplarına göre onay durumunun göçmenlere yönelik tutum açısından anlamlı bir farklılık belirlenmiştir ($p < 0.05$). Yapılan Post hoc analizi neticesinde ise hangi gruplar arasında fark olduğu anlaşılmıştır. Buna göre Tukey çoklu karşılaştırma sonuçlarına göre Suriye Göçmenleri ile Avrupa Göçmenleri arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmaktadır. Farklılığın yönüne bakıldığında Afganistan Göçmenlerine ($x:42,36$), Avrupa Göçmenlerine ($35,58$) göre onayın daha düşük olduğu ve tutumun daha olumsuz olduğu görülmektedir. Ek olarak Suriye Göçmenlerine ($x:44,42$), Avrupa Göçmenlerine ($35,58$) göre onayın daha düşük olduğu ve tutumun daha olumsuz olduğu görülmektedir. Avrupa göçmenleri ile Suriye ve Afganistan göçmen grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark söz konusudur. Bu farkın ortaya çıkması, Türkiye'deki göçmen gruplarının başında Suriye ve Afganistan'ın geliyor olması ve özellikle yazılı ve görsel basında Suriye ve Afganistan göçmenleriyle ilgili çok fazla olumsuz haberin yer almasıyla açıklanabilir. Tayınmak ve Furtuna (2022) tarafından Suriyeli göçmenlere yönelik ebeveynlerin tutumlarını ölçen araştırmada göçmenlere yönelik tutumun genel olarak olumsuz olduğu paylaşılmaktadır. Akkaş ve Aksakal (2021) tarafından gerçekleştirilen ve Erzincan ilinde Afgan göçmenlere yönelik tutumların belirlenmesinin hedeflendiği çalışmada Afganlara yönelik genel tutumun olumsuz olduğuna yer verilmektedir. Kahramanmaraş'ta gerçekleştirilen ve Suriyelilere yönelik tutumun incelendiği araştırmada da benzer bir şekilde göçmenlere yönelik olumsuz bir tutumun varlığına yer verilmektedir (Güzel, 2021). Türk toplumunun % 51' i, yerel halk ile Suriyeliler arasında bir gerilim olduğunu düşünmektedir. Buna ek olarak Suriyeliler ile iletişim halinde olanlarda gerilim % 60 olarak bulunurken; Suriyelilerle teması olmayanlarda bu oran % 48 olarak belirlenmiştir (İnsani Gelişme Vakfı, 2020). Türkiye'de yaşayan göçmenlere yönelik tutumların üniversite öğrencileri üzerinde araştırılmasına dair bir diğer çalışmada en fazla olumsuz tutumun Afgan ve Suriye göçmenlere; en az olumsuz tutumun ise Batı Avrupa göçmenlerine yönelik olduğu sonuçları paylaşılmaktadır (Şengül, 2022). Literatürde yer alan çalışmalar bu çalışmanın bulguları benzerlik göstermektedir. Özellikle Suriye ve Afganistan'dan çok fazla göçün ülkemize yönelmiş olması bu sonucun temel gerekçesi olarak değerlendirilmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Üniversite öğrencilerinin göçmenlere yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla yürütülen araştırmada; öğrencilerin göçmenlere yönelik olumsuz tutum ölçeğinden aldıkları ortalama puanın 43,54 olduğu belirlenmiştir. Tam puanın 60 olmasından hareketle katılımcıların % 72,57

oranında göçmenlere yönelik olumsuz tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Buna ek olarak kadınların ve bekar olanların göçmenlere yönelik görece daha olumlu bir tutuma sahip oldukları anlaşılmıştır. Alınan eğitim safhasında göç/göçmen odaklı derslerin, uygulama, staj vb. etkinliklere katılımın ve herhangi bir göçmen arkadaşın bulunmasının görece göçmenlere yönelik olumlu tutumu desteklediği belirlenmiştir. Dini ve manevi konularda hassasiyetin var olması olumsuz göçmen tutumunu azaltırken; göç odaklı ders almayan Çocuk Gelişimi öğrencilerinin Sosyal Hizmet ve Hemşirelik öğrencilerine göre daha olumsuz bir tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak en olumsuz göçmen tutumunun Suriye, sonrasında ise Afgan göçmenlere yönelik olduğu belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda;

Göçmenlere yönelik var olan olumsuz tutumların ortadan kaldırılması amacıyla özellikle önlisans ve lisans düzeyinde eğitim müfredatlarına zorunlu ve seçmeli olarak göç ve sosyal uyumu içerecek kapsamlı derslerin konulması; toplumun genelinde sosyal uyum ve bütünleşmeyi destekleyecek, empatik beceriyi geliştirecek grup, topluluk ve toplum düzeyinde akademik ve mesleki çalışmaların yapılması önerilmektedir. Sosyal uyumun sağlanamamasının ve toplumsal olarak var olan olumsuz algının getireceği risk ve tehditlerin ortadan kaldırılması amacıyla, "göçe ve göçmenlere ilişkin toplumsal algının ve tutumun toplumsal uyuma katkı sağlayacak şekilde yönetilmesi; yerel düzeyde birlikte yaşamın ve karşılıklı diyalogun geliştirilmesi; göçmenlerin toplumsal karar alma ve göç politika yapım süreçlerine dahil olmalarının sağlanması" üst politika belgelerinde yer almıştır (T.C. Kalkınma Bakanlığı, 2018: 42). Bu bağlamda, yerel halk ile göçmenlerin birbirlerini daha yakından tanıyacakları ortak sosyal ortamların inşa edilmesi, konu ile ilgili paydaşların birlikte yürütecekleri çeşitli projeler geliştirilmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Afyonoğlu, M. F. ve Buz, S. (2021). Sosyal hizmet bölümü öğrencilerinin Suriyelilere yönelik tutumu: Türkiye'nin yedi bölgesinde yedi il örnekleme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(4), 1283-1304.
- Akkaş, İ. ve Aksakal, İ. (2021). Afgan göçmenlere yönelik tutum ve algıların sosyolojik analizi: Erzincan örneği. *Sosyolojik Bağlam*, 2(3), 41-54.
- Alici, N.K. (2021). Cultural sensitivity and attitudes towards refugees of Turkish nursing students: A cross sectional descriptive study. *International Journal of Intercultural Relations*, 80, 1-6.
- Ankaralı, H., Pasin, Ö., Karacan, B., Tokar, M., Künüroğlu, M., Çaça, M., Özislam, M. E. ve Şahingöz, N. B. (2017). Üniversite öğrencilerinin Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılara bakış açısı. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7(3), 122-132.
- Arslantürk, G. (2020). Sosyal medyadaki göçmen karşıtı tutumların bütünleşik tehdit kuramı çerçevesinden incelenmesi. *Psikoloji Araştırmaları*, 1(1), 6-16.
- Baştürk, Ş. (2009), Uyum'dan dışlanmaya: Yirmi birinci yüzyılda göçmenler ve sosyal politika. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 57, 515-548.
- Bhugra, D. and Becker, M. A. (2005). Migration, cultural bereavement and cultural identity. *World Psychiatry*, 4(1), 18-24.
- Butkus, M., Maciulyte-Sniukiene, A., and Matuzeviciute, K. (2016). Socio-Demographic factors influencing attitude towards refugees: *An analysis of data from European social survey*. Erişim Adresi: https://www.researchgate.net/publication/312626192_Erişim Tarihi: 10.04.2023.
- Buz, S. (2008). Türkiye'deki sığınmacıların sosyal profili. *Polis Bilimleri Dergisi*, 10(4), 1-14.

- Buz, S. ve Dikmen, A. (2021). Zorunlu göçe maruz kalan bireylerin psikososyal iyilik hali. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(1), 227-250.
- Castles, S. ve Miller, M. J. (2008). *Göçler çağı: Modern dünyada uluslararası göç hareketleri* (Çev. B. U. Bal ve İ. Akbulut). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Çatalbaş, G. K. ve Yazar, Ö. (2015). Türkiye’de bölgeler arası iç göçü etkileyen faktörlerin panel veri analizi ile belirlenmesi. *The Journal of Operations Research, Statics, Econometrics and Management Information Systems*, 3(1), 99-117.
- Efe, S. ve Ulusoy, O. (2013). *117 soruda mülteci hakları*. Ankara: İnsan Hakları Gündemi Derneği Yayını. <http://www.madde14.org/images/d/de/117Soru2013aIHGD.pdf> Erişim Tarihi: 12.05.2023.
- Erdoğan, M. (2014). *Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum araştırması*. Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi.
- Güldalı Şatıroğlu, P. ve Buz, S. (2021). Küreselleşme, hareketlilik ve sosyal hizmet: “düzensiz” göç ve ulusötesi sosyal hizmet uygulaması. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(2), 699-722.
- Günay, G., Ersoy, A. F., Aydın Boylu, A. ve Kılıç, C. (2019). Göçmenlere yönelik olumsuz tutum ölçeğinin Türkçe geçerlilik güvenilirliği. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 54(4), 1827-1843.
- Güzel, B. (2021). Yerel halkın Türkiye’de bulunan Suriyelilere yönelik tutumunun araştırılması: Kahramanmaraş örneği. *Journal of Social Policy Conferences*, 81, 151-183. <https://doi.org/10.26650/jspc.2021.81.899619>
- İçduygu, A, Erder, S. ve Gençkaya, F. (2014). Türkiye’nin uluslararası göç politikaları, 1923-2023: Ulus-Devlet oluşumundan ulus-ötesi dönüşümlere. *MiReKoç Proje Raporları*, Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Merkezi.
- İnsani Gelişme Vakfı. (2020). *Attitudes towards Syrians in Turkey*. İstanbul Bilgi Üniversitesi İletişim Fakültesi. Erişim Adresi: https://ingev.org/raporlar/INGEV_Attitudes_Toward_Syrians_in_Turkey_May_2020.pdf Erişim Tarihi: 10.06.2023.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1983). *İnsan ve İnsanlar*. (5. Baskı). İstanbul: Beta Basım/Yayımlar Dağıtım.
- Karapınar Kocağ., E. and Longhi, S. (2022). Individual attitudes towards immigration in Turkey: Evidence from the European social survey. *Societies*, 12(6), 194. <https://doi.org/10.3390/soc12060194>
- Karasar, N. (1994). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karataş, Z. ve Güzel, B. (2020). Üniversite öğrencilerinin yabancı düşmanlığıyla ilgili tutumlarının incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(2), 500-523.
- Kırıkkale Üniversitesi Bologna Ders Bilgi Paketi. Erişim Adresi: <https://obs.kku.edu.tr/oibs/bologna/index.aspx?lang=tr#> Erişim Tarihi: 21.03.2023.
- Kırlıoğlu, M. ve Gencer, T.E. (2020). Göçmen ve sığınmacılarla sosyal hizmet dersinin sosyal hizmet öğrencilerinin Suriyelilere yönelik algısına etkisi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(3), 1127-1152.
- Şafak-Ayvazoğlu, A., Kunuroglu, F., and Yağmur, K. (2021). Psychological and socio-cultural adaptation of Syrian refugees in Turkey. *International Journal of Intercultural Relations*, 80, 99-111.
- Şengül, F. N. (2022). Türkiye’de yaşayan göçmenlere yönelik tutumlar: Üniversite öğrencileri örneği. *Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, 5(2). 120-140.

Tabachnick, B. G. and Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics (6th ed.)*, Boston: Allyn and Bacon.

Tayınmak, İ. ve Furtuna, S. (2022). Ebeveynlerin Suriyeli göçmenlere yönelik tutumları: Mersin ili örneği. *Avrasya Beşeri Bilim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 64-87.

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. Uyum strateji belgesi ve ulusal eylem planı 2018-2023. Erişim Adresi: <https://www.goc.gov.tr/uyum-strateji-belgesi-ve-ulusal-eylem-planı> Erişim Tarihi: 20.02.2023.

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. Düzensiz göç hakkında. Erişim Adresi: <https://www.goc.gov.tr/duzensiz-goc-hakkinda> Erişim Tarihi: 18.01.2023.

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. İstatistikler. Erişim Adresi: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> Erişim Tarihi: 18.03.2023.

T.C. Kalkınma Bakanlığı (2018). On birinci kalkınma planı (2019-2023). Dış göç politikası özel ihtisas komisyonu raporu. Erişim Adresi: <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2020/04/DisGocPolitikas%C4%B1OzellhtisasKomisyonuRaporu.pdf> Erişim Tarihi: 18.03.2023.

Tekinyer, S. (2022). *Afganistanlı mültecilerin sosyal uyuma ilişkin deneyimleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). Uluslararası göç istatistikleri, 2021. Erişim Adresi: <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Uluslararası-Goc-Istatistikleri-2021-45814> Erişim Tarihi: 10.04.2023.

Uluslararası Göç Örgütü (2013). Göç terimleri sözlüğü. (İkinci Baskı). R. Perruchoud & J. Redpath – Cross (Eds.). https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf Erişim Tarihi: 12.05.2023.

Uluslararası Göç Örgütü (2019). World migration report 2020. Erişim Adresi: https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2020.pdf Erişim Tarihi: 22.02.2023.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (2013). Resmi Gazete, (28615). Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=6458&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> Erişim Tarihi: 01.04.2023.